

Kelios mintys įsiklausius į Oginskį

Ruošdamasis vienam nedideliam muzikiniam projektui, kurį pagal užsakovo – o juo buvo Lietuvos kompozitorių sąjunga – sumanymą turėjo inspiruoti kunigaikščio, politinio ir visuomenės veikėjo, kompozitoriaus Mykolo Kleopo Oginskio (1765-1833) kūrinų motyvai, reikėjo išsamiau susipažinti su šio autoriaus kūryba. Tiesa, ne su visa, kuri ir taip nėra gausi, (nors, tikėtina, kad XVIII amžiaus pabaigoje kompozitorius yra sukūręs ir vieno veiksmo operą „Zelisa ir Valkūras arba Bonapartas Kaire“ – su 14 arijų, 4 ansambliais ir 3 baletu scenomis – savotiška Aidos versija, tik su laiminga pabaiga), o su keliomis dešimtimis viešoje erdvėje surastų opusų – polonezai, mazurka, kadriliai, menuetas, valsai, gedulingas maršas... Informacija apie Oginskio vokalinę muziką domino mažiau, nes joje dominuojanti rusiško romano dvasia mano užduočiai nelabai netiko. Nustebino aukšta kompozicinė technika, nors užtikau gana monotonišką melodiką ir harmoniją, gi iš kitos, stebėtina, kaip tos priemonės įmantriai ir kūrybiškai panaudotos. Iš tiesų – Oginskis apsiriboja keliomis ritminėmis formulėmis ir kvadratinėmis formomis, o melodika varijuoja vienos oktavos diapazone, dažnai kai kurie jos motyvai perkeliama iš kūrinio į kūrinį. Šiaip Oginskio melosas nėra itin įsimenantis (išskyrus garsųjį Polonezą a-moll, vadinamą „Atsisveikinimu su Tėvyne“), tačiau pakeri paprastumu ir nuoširdumu. Taigi, kvietimas sudalyvauti kolektyvinės kompozicijos gimime privertė gerokai pasukinėti smegenis – kuo gi sudominčiau XXI amžiaus klausytojus įmesdamas į XVIII-XIX amžiaus saloninę muziką? Juk iš esmės Oginskio kūriniai neturi nieko kito, tik kvietimą šokiui, ir skirti pramogavimui palaikant nacionalinę dvasią. Ir tuomet iš atminties išnyro kiti autoriai – Carl Maria von Weber su „Kvietimu šokiui“ („Aufforderung zum Tanz“, 1819), valsas ir H. Berliozos „Fantastinės simfonijos“ („Symphonie Fantastique“, 1830). Šis kompozitorius 1841 metais meistriškai instrumentavo ir Weberio „Kvietimą šokiui“, tiesa, iš originalios Des-dur tonacijos pakeldamas muziką pustoniu į viršų, tuo dalinai sunaikinęs Weberio muzikos orumą – tonacija D-dur pagal skambėjimą yra „prastesnė“, atviresnė, lėkštesnė ir šviesesnė nei Des-dur, turinti savyje sodrumo, „sidabrinio“ šaltumo ir jau mano paminėto orumo. Tačiau praradimus kompensavo instrumentuotės dvasia. Pastebėjau, kad Oginskio kūriniai taipogi bemaž visi (o ypač Polonezai) sukurti bemolinėse tonacijose – jos, bent jau tiems, kas turi jautresnę klausą, asocijuojasi su kilnumu. Dar prisimenu Vienos valsų dvasia persmelktą Richardo Strausso operą „Rožių kavalierius“ („Der Rosenkavalier“, 1910), ar įstabų Maurice Ravel „La Valse“ (1920)... Atkartoti Oginskio nereikia, o permąstyti – tai jau įdomesnė užduotis. Juk Oginskis – itin spalvinga figūra ne tik Lenkijos, o ir Lietuvos istorijoje. Apie tai daug įdomios informacijos radau 2005 metais išleisto almanacho „Žemaičių žemė“ ketvirtojo sąsiuvinio straipsniuose.